

Міністерство освіти і науки України
Український державний університет залізничного транспорту
Факультет інформаційно-керуючих систем та технологій
Кафедра: Транспортний зв'язок

**РОБОЧА ПРОГРАМА ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ
ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА**

Код та назва спеціальності: 172 Електронні комунікації та радіотехніка

Назва освітньої програми: Телекомунікації та радіотехніка

Рівень освіти: третій (доктор філософії)

Форма здобуття освіти: денна заочна

Семестр: 4

Кількість кредитів ЄКТС: 2

Форма підсумкового контролю: залік екзамен

Розробник програми: Трубочанінова К.А., д.т.н., професор кафедри
транспортного зв'язку.

Харків, 2025 рік

ОПИС ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

Галузь знань: 17 Електроніка, автоматизація та електронні комунікації

Обов'язкова / Вибіркова

Курс: 2 / Семестр: 4

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Робоча програма педагогічної практики здобувачів третього (доктора філософії) рівня вищої освіти складено відповідно до Положення про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії в аспірантурі УкрДУЗТ Положення про педагогічну практику аспірантів (https://do.kart.edu.ua/pluginfile.php/773577/mod_resource/content/1/ilovepdf_merged.pdf).

Педагогічна практика є складовою частиною фахової підготовки до науково - педагогічної діяльності докторів філософії у вищій школі. Практика спрямована на набуття досвіду і практичних навичок щодо сучасних методів викладання та навчання; організації навчального процесу при викладанні дисциплін кафедри; створення навчальних матеріалів з дисципліни для проведення лекцій, практичних занять, семінарів із урахуванням особливостей сьогодення та сучасних наукових досягнень; формування комунікативних навичок при роботі із аудиторією.

МЕТА І ЗАВДАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ АСПІРАНТІВ

Мета педагогічної практики - підготовка здобувачів третього (доктора філософії) рівня вищої освіти до педагогічної діяльності шляхом розвитку їх педагогічних, методичних навичок та їх практичного використання.

Закріплення теоретичних знань, практичних навичок і набуття умінь роботи з організації освітнього процесу, педагогічної діяльності майстерності.

Завдання практики:

- ✦ вивчення основ педагогічної роботи у вищій школі;
- ✦ придбання досвіду викладання дисциплін в умовах вищої школи;
- ✦ формування у докторів філософії уявлень про педагогічну діяльність викладача в структурі вищої школи;
- ✦ вивчення методів та нових технологій педагогічної діяльності;
- ✦ застосування теоретичних знань із спеціальних дисциплін у вирішенні конкретних педагогічних завдань та ситуацій;
- ✦ формування умінь професійного і педагогічного спілкування зі студентською аудиторією;
- ✦ виховання досвіду викладацької роботи, морально-етичних якостей викладача вищої школи, індивідуального творчого стилю педагогічної діяльності, потреби в самоосвіті.

У результаті педагогічної практики доктор філософії повинен:

Знати:

- правові та нормативні основи функціонування системи освіти;

- основні нормативні документи вищої освіти (освітня програма, навчальний план, силабус, робоча програма, індивідуальний план викладача тощо) та їх роль в організації навчального процесу;
- сучасні досягнення та тенденції розвитку наукового, навчально-методичного напрямку відповідної кафедри;
- основи навчально-методичної роботи у вищій школі;
- основи педагогічної культури та майстерності, сучасні педагогічні технології;
- заходи контролю та оцінювання знань студентів.

Вміти:

- формувати загальну стратегію вивчення дисципліни;
- конкретизувати мету вивчення будь-якого фрагмента навчально - методичного матеріалу дисципліни відповідно до профілю спеціальності);
- розробляти навчально-методичні матеріали для упровадження педагогічної діяльності, використовувати дидактичні методи навчання;
- планувати лекційні, практичні та лабораторні заняття, складати розрахункові завдання, ситуаційні моделі, тести;
- активувати діяльність студентів до навчання та практичної зацікавленості у відповідній спеціальності;
- реалізовувати систему контролю та оцінювання знань студентів, їх ступінь освоєння навчального матеріалу;
- аналізувати труднощі, що виникають під час педагогічної діяльності, їх рішення та попередження;

Володіти:

- методикою та технологіями проведення різних видів навчальних занять;
- правилами поведінки в аудиторію;
- технікою використання приладів, що застосовуються при проведенні занять із відповідної дисципліни;
- методикою самооцінки, самоаналізу результатів та ефективності проведення аудиторних занять.

ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

У результаті проходження педагогічної практики здобувач повинен набути (розвинути):

ЗК 1 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2 Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 3 Знання та глибоке розуміння предметної області, розуміння професійної та наукової діяльності.

ЗК 4 Здатність працювати в міжнародному контексті.

ФК 2 Здатність усно і письмово презентувати та обговорювати результати наукових досліджень та/або інноваційних розробок українською та

англійською мовами, глибоке розуміння англомовних наукових текстів за напрямом досліджень.

ФК 3 Здатність застосовувати сучасні методи дослідження, синтезу, проектування систем телекомунікацій та радіотехніки, їх програмних та апаратних компонентів, спеціалізоване програмне забезпечення у науковій та навчальній діяльності.

ФК 6 Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у вищій освіті, дотримуватись етики досліджень, а також правил академічної доброчесності в наукових дослідженнях та науково- педагогічній діяльності.

РН08. Володіти сучасними методиками педагогічної діяльності у вищій освіті; уміти викладати професійно-орієнтовані дисципліни спеціальності на основі системних, методологічних знань з телекомунікацій та радіотехніки та результатів наукових досліджень.

ОРГАНІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Проходження педагогічної практики на другому році навчання є обов'язковим в обсязі, що вказаний у навчальному плані.

Базою практики є УкрДУЗТ.

Організатором практики аспіранта є його науковий керівник. Академічне навантаження, яке виконує аспірант під час педагогічної практики, зараховується викладачу, що викладає певний курс і контролює якість його викладання аспірантом (присутність викладача на заняттях обов'язкова).

На період практики здобувачі підпорядковуються усім правилам внутрішнього розпорядку та небезпечним методам праці, що встановлюються на кафедрі та інших підрозділах Університету стосовно до навчального процесу.

Науковий керівник аспіранта:

- узгоджує програму практики та календарні строки проведення (відвідування) занять із завідувачем кафедри, де проводиться підготовка докторів філософії;
- формулює задачі до самостійної роботи аспірантів на період практики, надає консультації;
- проводить необхідні організаційні заходи стосовно виконання програми практики та надає здобувачеві допомогу, що пов'язана з проходженням практики та оформлення звіту.

На період практики аспірант зобов'язаний:

- виконувати Правила внутрішнього розпорядку УкрДУЗТ, розпорядження відділу;
- аспірантури та докторантури, рішення кафедри;
- сумлінно виконувати завдання педагогічної практики;
- виявляти високу відповідальність, старанність, творчу ініціативу, організованість, дисциплінованість, педагогічний такт;

- самостійно скласти індивідуальний план проходження практики, який узгоджує з науковим керівником;
- своєчасно подати до відділу аспірантури та докторантури звіт про проходження педагогічної практики.

Здобувач, відсторонений від практики або робота якого була визнана незадовільною, вважається особою, що не виконав індивідуальний план, і згідно з Порядком підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р., підлягає відрахуванню.

ЗМІСТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Педагогічна практика передбачає такі види робіт:

Види аудиторних та навчально-методичних робіт:

Види аудиторних робіт.

Семінарські (лабораторні) заняття; практичні заняття; лекції.

Відвідування лекційних занять викладачів кафедри.

Відвідування занять інших аспірантів кафедри.

На період проходження практики здобувача слід орієнтувати проведення занять за тематикою дисертаційної роботи або зв'язувати з можливістю подальшої викладацької діяльності.

Види навчально-методичних робіт:

- вивчення досвіду викладання провідними викладачами кафедри; підготовка матеріалів для проведення аудиторних занять освітніх компонент;
- розробка розрахункових (ділових ігор) завдань;
- участь в оцінюванні знань здобувачів; вивчення наукової літератури щодо інноваційних освітніх технологій;
- ознайомлення з навчально-методичною та матеріально-технічною базою кафедри.

У звіті про проходження педагогічної практики зазначається назва дисциплін, вид занять, дата, час проведення, кількість годин заняття, кількість здобувачів, які були присутні та номер групи на прикладі фрагменту заповнення Табл. 1.

КОНТРОЛЬ ТА ЗВІТНІСТЬ

За результатами проходження практики аспірант надає кафедрі такі звітні документи: лист з індивідуального плану аспіранта; звіт про проходження педагогічної практики; відгук наукового керівника про проходження педагогічної практики.

Здобувачі, які мають науково-педагогічний стаж більше 3 років, виконують навчально-методичну роботу на посаду вищу, ніж ту, яку вони займали на час проходження практики.

Таблиця 1. Аудиторна робота здобувача _____

№ заняття	Дата проведення заняття	Академічна група, курс	Навчальна дисципліна	Тема заняття	Вид заняття
1					
2					
3					
...					

На підставі наданих здобувачем документів на засіданні кафедри приймається рішення про проходження аспірантом практики та виставляється оцінка, яка фіксується у відомості та листку з індивідуального плану аспіранта.

Після звіту на кафедрі про проходження практики аспірант надає до відділу аспірантури та докторантури листок з індивідуального плану аспіранта, який зберігається в особовій справі аспіранта.

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИКИ

Система оцінювання, що використовується, розроблена з урахуванням української національної системи оцінювання та Європейської кредитно-трансфертної системи (ЕКТС) і відповідає системі оцінок, прийнятої у УкрДУЗТ.

Розподіл балів для оцінювання аспіранта за педагогічну практику

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	Відмінно
82-89	B	Добре
75-81	C	
69 -74	D	Задовільно
60-68	E	

Результати проходження педагогічної практики вносяться до відомості обліку успішності та індивідуального навчального плану аспіранта.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ТА ПОЛІТИКА КУРСУ

Визначення плагіату та його наслідків:

«Академічний плагіат» – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості), та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства.

Види академічного плагіату:

- дослівне запозичення текстових фрагментів без оформлення їх як цитат з посиланням на джерело (в окремих випадках некоректним вважають навіть використання одного слова без посилання на джерело, якщо це слово використовують в унікальному значенні, наданому цим джерелом);
- використання інформації (факти, ідеї, формули, числові значення тощо) з джерела без посилання на це джерело;
- перефразування тексту джерела у формі, що є близькою до оригінального тексту, або наведення узагальнення ідей, інтерпретацій чи висновків з певного джерела без посилання на це джерело;
- подання як власних робіт (дисертацій, монографій, навчальних посібників, статей, тез, звітів, контрольних, розрахункових, курсових, дипломних та магістерських робіт, есеїв, рефератів тощо), виконаних на замовлення іншими особами, у тому числі робіт, стосовно яких справжні автори надали згоду на таке використання.

Правила цитування: «Цитата» – порівняно короткий уривок з літературного, наукового чи будь-якого іншого опублікованого (оприлюдненого на офіційному веб-сайті) твору, який використовується, з обов'язковим посиланням на його автора і джерело цитування, іншою особою у своєму творі з метою зробити зрозумілішими свої твердження або для посилання на погляди іншого автора в автентичному формулюванні.

Щоб правильно оформити цитату, необхідно дотримуватися таких правил:

- вказувати перевірене джерело. Цитати мають містити відомості про автора та назву його роботи, звідки взята цитата;
- не порушувати зміст цитати;
- відокремлювати цитату від основного тексту;
- використовувати скорочені цитати;
- вказувати сторінки.

Етика використання AI-інструментів: Штучний інтелект на основі навчання вирішує проблеми та самостійно адаптує свою функціональність на основі його початкової конфігурації та навчального набору даних на основі людини – генеративні інструменти AI є прикладами штучного інтелекту на основі навчання

Етика AI: набір цінностей, принципів і методів, які використовують широко прийняті стандарти правильного і неправильного, щоб керувати моральною поведінкою в розробці, розгортанні, використанні та продажу технологій ШІ.

Здобувачі вищої освіти можуть використовувати інструменти на основі штучного інтелекту під час вивчення освітньої компоненти з метою пошуку та узагальнення навчальної інформації, опрацювання теоретичного матеріалу, формування прикладів розв'язання типових задач, а також для перевірки логічної послідовності власних міркувань. Під час виконання курсової роботи засоби штучного інтелекту допускається застосовувати для консультаційної підтримки, зокрема для уточнення термінології, структурування матеріалу,

мовного редагування тексту та оформлення роботи відповідно до встановлених вимог, за умови обов'язкового дотримання принципів академічної доброчесності та самостійності виконання дослідження.

Здобувачі вищої освіти мають усвідомлювати, що надмірне покладання на ШІ може позбавити їх можливості розвинути власні базові навички, необхідні для розв'язання професійних задач та комунікативних здібностей.

Процедура оскарження оцінок: діє Положення про організацію освітнього процесу в Українському державному університеті залізничного транспорту, яким закріплено право здобувачів на оскарження результатів контрольних заходів. Тому якщо здобувачі незадоволені оцінкою або є сумніви щодо об'єктивності викладачів вони можуть звернутися до завідувача кафедри із заявою-апеляцією. Створена апеляційна комісія перевіряє результати підсумкового контролю знань.

Правила поведінки на заняттях: студенти повинні приходити на заняття вчасно, дотримуватися етики спілкування; заохочується участь у дискусіях, виконання практичних завдань, робота в групах.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Під час проходження педагогічної практики аспірант має використовувати стандарти вищої освіти, освітні програми відповідних освітніх рівнів, навчально-методичну документацію забезпечення освітньої компоненти. Для підготовки до проведення занять доцільно використати наступну літературу:

1. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
2. Постанова Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 № 261 «Про затвердження порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)» (чинна редакція від 17.04.2025).
- 2 Стинська В.В. Методика викладання у вищій школі: навчальний посібник. Івано-Франківськ, 2022.180 с.
3. Про затвердження професійного стандарту «Викладач закладу вищої освіти» Наказ МОН України № 1466 від 16 жовтня 2024 року. URL: https://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/93388/.
4. Про затвердження Концепції розвитку педагогічної освіти: наказ МОН України № 776 від 16.07.2018. URL : <https://mon.gov.ua/ua/npa/prozatverdzhennya-koncepciyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>
5. Положення про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук в Українському державному університеті залізничного транспорту URL: https://kart.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/polozhennja_pro_pidgotovku_zdobuvachiv_vishhoi_osviti_stupenja_doktora.pdf
6. Кодекс академічної доброчесності Українського державного університету залізничного транспорту URL: <https://kart.edu.ua/wp-content/uploads/2020/06/kodex.pdf>)

7. Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату у наукових та навчальних працях працівників і здобувачів вищої освіти в УкрДУЗТ. URL: https://kart.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/poloz_zap_plagiat.pdf

8. Положення про порядок проходження педагогічної практики в Українському державному університеті залізничного транспорту здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня в УкрДУЗТ. URL: https://do.kart.edu.ua/pluginfile.php/773577/mod_resource/content/1/ilovepdf_merged.pdf.

МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ТА ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Освітня компонента не потребує спеціального матеріально-технічного обладнання.

ВІДОМОСТІ ПРО РОЗРОБНИКІВ

ПІБ розробника: Трубчанінова Карина Артурівна
Моб. тел.: +38 (050) 6374326.
E-mail: karyna.trubchaninova@kart.edu.ua.

ВНЕСЕННЯ ЗМІН (ДАТА, СУТЬ, ПІДПИС)

Зміни внесені за результатами пропозицій стекхолдерів після громадського обговорення освітньої програми «Телекомунікації та радіотехніка» на засіданні кафедри транспортного зв'язку протокол № 01 від 01 вересня 2025.